СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 276. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 26-го падолиста, 1924.

VOL. XXXII. No. 276. Jersey City, N. J., Wednesday, November 26, 1924. THREE CENTS

...едерація Праці за ... безпартійною політикою.

...АСО, Тексас, 24. падолиста.— Конвенція Американ... ...ої Федерації Праці приняла нині резолюцію, в справі дальшої політики юній, злучених в Федерації. Сю резолюцію виготовив головний уряд Федерації Праці, а резолюційна комісія потвердила її. Конвенція приняла її великою більшостю голосів. Резолюція стоїть на становищи, що Федерація Праці має й на далі придержуватися безпартійної політики, себто не заявлятися за ніякою політичною партією.

З огляду на се, що резолюція означає відпекання від по... ...упової партії сенатора Ла Фолета, кількох учасників конвен... ...виступало проти неї та жадала, щоби Федерація Праці ки... ...а підпирати партії, які ніколи не були приятелями робіт... ...ків і ними ніколи не будуть, а місто сього взяла в свої руки ...ету партію, яка тепер орґанізується, але більшість делеґа... ...пішла за безпартійним становищем.

...ЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ДУМАЄ БРАТИСЯ ДО ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

Конвенція приняла теж резолюцію резолюційного коміте... ...у в справі обеспечення робітників.

Конвенція постановила, що новий уряд Федерації Праці ...скликати в як найкоротшім часі спеціяльну анкету в спра... ...нізації запомогової орґанізації юнійних робітників на ...мерти й каліцтва.

...орили бесідники, головною причиною, яка їх спо... ...ся до орґанізації спеціяльної робітничої асекура... ...ії, се те, що великі американські асекураційні ...вживають гроший, назбираних при асекуруван... ...тників.

...УВАННЯ ДЕРЖАВИ ДО ПІДПРИЄМСТВА.

...ція заявилася проти вмішування держави в ...иства та перебиранне на себе бизнесу.

...нула на становищи, що перебиранне бизне... ...ржавою мусить покінчитися катастрофою ... Федерація Праці стоїть за тим, щоби робіт... ...бизнес, як се вони робили через свої банки.

...ЕНЦІЯ НЕ ХОЧЕ ЗНОСИН З РОСІЄЮ.

... відкинула резолюцію, яка заявлялася за навя... ...вельних зносин з Росією.

...и, які в тій справі говорили, казали, що Америка ...навязувати торговельних зносин з Росією так дов... ...ам не зломиться большевицька диктатура, а народи ...дістануть такого уряду, який їм подобається.

ЗА ПОЛІТИЧНИМИ ВЯЗНИКАМИ.

Спеціяльна резолюція зажадала нової росправи для Сака та Вансетті, італійських анархістів, яких, як каже резолюція, засуджено несправедливо за вбийство касієра.

Инча резолюція домагається випущення на волю юнійного провідника Томаса Муні, котрого засуджено за вибух бомби підчас патріотичної паради в Сан Франциско в 1917 році.

ЗА МІНУТУ РОЗІБРАЛИ ВСЮ ФРАНЦУСЬКУ ПОЗИЧКУ.

НЮ ЙОРК, 24. падолиста. — В ту саму хвилю, коли отворено підписуванне на французьку державну позичку в сумі 100 міліонів долярів, її підписано на два рази більшу суму.

ПРЕДКЛАДАЮТЬ РАХУНКИ З ВИБОРЧИХ ВИДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН, 24. падолиста. — Комітет сенату для виборчих видатків дістав уже майже від усіх кандидатів звіти з їх видатків на вибори.

Зі звітів видно, що кандидати витрачували поважні суми. Один сенатор видав власного гроша лишень 300 долярів, але другі видавали по три й чотири тисячі.

ПРИХОДИ УРЯДУ З ДОХОДОВОГО ПОДАТКУ ЗРОСТАЮТЬ.

ВАШИНҐТОН, 24. падолиста. — Уряд обчисляє, що сьогорічні податкові вплати майже рівняються тамтогорічним мимо сього, що сього року податки о одну четвертину низчі.

НОВА НЕДУГА В СТОЛИЦІ.

ВАШИНҐТОН, 24. падолиста. — В столиці шириться новий рід інфлюенци. Хорі на неї люди відчувають тяжкі болі в жолудку, а голова вся болить так, що хорий не може навіть діткнутися волося. Недуга не є смертельна.

РОЗБИТТЄ КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 24. падолиста. — Корабельне підприємство „Ворд Лайн" дістало вістку, що його корабель „Есперанса" розбився на підводних скалах у гирлі ріки Тампіко, в Мексику.

Всіх пасажирів виратувано. Капітан остав на кораблі. Море сильно бє об корабель, і він, здається, весь пропаде.

СЛІДСТВО В СПРАВІ СПАЛЕННЯ ЖІНКИ ПАСТОРА.

КОЛАМБАС, Огайо, 24. падолиста. — Поліційні слідчі аґенти, що слідять справу смерти пані Шітслі, жінки пастора протестантської церкви, найшли сліди крови на хлопячім одінню, найденім у пивници, де спалено було тіло пані Шітслі. Кромі сього коло дому найдено молоток зі слідами крови й волося. З тих познаків поліція робить уже заключення про можливе вбиття пані Шітслі при помочи молотка.

НАЙШОВ СОБІ РАДУ.

БОСТОН, 24. падолиста. — Властитель нової ресставрації на Берклі стріт приказав поліції викинути Самуеля Шенкера, котрий на тротоарі перед склепом продавав горячі ковбаски. Коли ніякі прозьби перекупня не помагали, він пішов до властителя дому та купив його сейчас за готівку, даючи за нього 12,000 долярів, і купивши його, зараз станув собі коло свого столика й далі продає ковбаски. Каже, що він може купити таких 5 домів і що всі гроші заробив з ковбасок.

АМЕРИКАНСЬКА „ЖЕБРАНИНА".

Вашингтон, 24. падолиста. — Президент Кулидж згодився на прозьбу Американського Леґіону належати до комітету сеї орґанізації, який має на ціли зібрати 5 міліонів для забезпечення сиріт ветеранів великої війни.

СЕРБИ І ХОРВАТИ.

Югославянський уряд хотівби погодити Хорватів зі Сербами, але ніяк кінці не сходяться разом. А це тому, що такій угоді дуже противиться радикальна сербська партія під проводом Пашіча, яка має понад 100 послів в югославянськім соймі. Ся партія не то, що не годиться на жадні уступки для Хорватів, але також бунтує військо проти Хорватів. І так довела вона до того, що тепер утворилась в Югославії тайна військова орґанізація „Бела Рука", яка хоче щоб Пашіч був премієром і завів військову диктатуру. Дійшло до того, що всі офіцири змовились, щоби застрайкувати проти угоди.. Се всьо відкрито, а югославянський міністер війни махнув рукою на таку армію і не схотів бути дальше міністром. Та може новому міністрови вдалось би приборкати цю „Белу Руку" колиб не Пашіч і його радикальна партія. Пашіч заявив, що його партія виступить з парляменту, коли до нього увійде, Радіч, якого він уважає зрадником держави. Очивидно і Хорвати відгрожуються радикалами і Пашічеви. Щоб позбутись тих клопотів, то радить хорватський провідник Радіч, щоб розвязати парлямент і розписати нові вибори. Хорвати бачать, що при теперішних обставинах уряд не в силі довести до якого небудь ладу в Югославії, тому відказалися взяти участь в уряді, хоч до цього були запрошені. Вони заявили, що будуть підпирати уряд, коли він згодиться розвязати парлямент і розписати нові вибори.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГОЛОВОЮ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

До Білгороду приїхала делеґація ,зложена з чотирох достойників православного патріярхату в Єрусалимі, яка має просити короля обєднати протекторат над святими гробами в Палестині. Дотепер протекторат спочивав в руках російського царя, що тимсамим був головою православної церкви, яка має 240 міліонів вірних.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В місті Рочестері, в стейті Ню Йорк, помер наглою смертю дня 22. падолиста гр. Іван Заверуха, член від. 217 У. Н. Союза.

Покійний чувся добре ще в вівторок. В середу занедужав, пішов до шпиталю, перебув там дві операції та помер четвер вечером.

Покійний був ...значним членом сього відділу, де він мав ріжні уряди. Сього року був він вибраний рекордовим секретарем.

Покійний родини не мав. Його всею родиною був відділ Українського Народного Союза. Сей був ... за родину на його похоронах.

З. И. П.

ТОРГОВЛЯ МИСТЕЦЬКИМИ ТВОРАМИ В ДАВНИНУ

В старих актах, завіщаннях та інвентарях голяндських міст знаходимо цікаві дані, які кидають світло на оборот мистецькими творами в давнину. З договору відомого маляра Перчелі з якимось „меценатом" довідуємося, що маляр мав доставити 40 картин, по дві тижнево, при чому гроші мали бути виплачені на торзі в пятницю. Річні ярмарки і тижневі торги були звичайними місцями збуту для мистецьких творів. Маляр тої міри, що Остаде, зобовязався доставити якомусь гандлярeві 13 картин по 2 ґульдени. Чи супроти того можна дивуватися, що львівські малярі XVI — XVII в. обносили свої твори по ринку і дуже мали за зле" сідельниками, які малювали сідла турецьким покостом, чим робили „майстрам малярського куншту" велику конкуренцію.

НАЧЕ В КАЗЦІ.

Люблинські часописи доносять, що 28. м. м. прийшов до помешкання Жидівки Шайдерманової молодий Жидок, який представився, як син Шайдерманової Берко, який приїхав з Анґлії Шайдерманова, яка не бачило сина від 22 літ, повірила Жидкови і притиснула свого Берка до серця. По кількох днях побуту на „лоні родини" Берко заявив, що їде до Варшави по гроші з Анґлії. Берко взяв зі собою свою „сестру", але по дорозі її знасилував і кинувши на божу волю, поїхав собі до Німеччини відкіля був приїхав.

ЮВИЛЕЙ ПЕТРА КАРМАНСЬКОГО.

В хорватському щоденнику „Грват" з 14. м. м. поміщено фейлетон Гриця Шевчика про Петра Карманського з нагоди 25-літнього ювилею його поетичної творчости.

ТРОЦЬКИЙ ПРОТИ ҐОРКОГО

В своїх споминах навязуючи до панеґірику, який написав Ґоркий Ленінови, зове Троцький Ґоркого „паламарем російської культури", який непотрібно вплутувався в політичні справи ,яких не розумів. Відношеннє правовірного комуніста до культурних традицій повинно бути тільки одно: знищити старе, щоб зробити місце для нового. Ґоркий, який по словам Троцкого мав „архиросійський талант до водження воші на аркані", не розумів того і тому мусів покинути батьківщину.

ПОЛІЦІЯ В ШКОЛІ.

Згідно з розпорядком шкільної кураторії, скликав у неділю директор фімії академічної ґімназії у Львові про. Наливайко конференцію батьків, яка відбулася в льокалі VII кляси на другому поверсі. Підчас реферату о. дра. Застирця про позашкільну опіку над молодіжю до кімнати впала поліція з інспектором Конарським на чолі. Серед самозрозумілої паніки почали поліцаї розганяти „віче" І щойно на широкі вияснення і запевнення проф. Наливайка про ціль і характер зібрання вдалось докінчити реферат, але уже при догляді поліцаїв.

ЗЯТЬ УБИВ ТЕСТЯ.

Федько Удич з Гурчі коло Любачева в Галичині, напав на дім свойого тестя Дмитра Жука, якого вважав причиною його непорозумінь з жінкою, виважив двері і так сильно вдарив старого колом по голові, що той за кілька годин помер. Удич втік, а поліція шукає його.

ОД МОРЖА ДО МОРЖА

Під проводом маршалка польського сенату Тромпчинського відбулося у Варшаві засідання синдикату „Балтик-Чорне Море", який вбив собі в голову полученне тих вод каналами. Синдикат звернувся до закордонних капіталістів з грішми, але вони не в тімя биті, не дались взяти на принаду польської меґальоманії.

Анґлійське військо заняло митницю в египетській пристані Александрії.

ЛОНДОН, 24. падолиста. — Події в Египті розвивались нині з драматичною скоростю.

Передполуднем египетське правительство вручило британському комісареви лордови Еллембі чек на пів міліона фунтів стерлингів яко відшкодованнє за убиттє команданта британських війск в Египті сера Лі Стека.

Рівночасно повідомив лорд Еллембі египетське правительство що британське військо займе митовий (цловий) уряд в Александрії (містом над Середземним морем) і се негайно переведено в діло.

УСТУПЛЕННЄ ЕГИПЕТСЬКОГО КАБІНЕТУ.

КАЇРО, Египет, Африка, 24. падолиста. — Серед політичної кризи в Египті уступило правительство Заґлула паші. Король Фуад нове правительство під проводом Зівара паші, голови египетського сенату.

Се умірковане правительство, яке повинується волі Великої Британії.

ЕГИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВИКОНУЄ ВОЛЮ АНҐЛІЇ.

КІРО, 24. падолиста. — Египетське правительство запротестувало проти домагання Англії, щоб воно забрало свої війска із Судану, але негайно зачало їх усувати, а одночасно анґлійська влада робить приготовання, щоб туди післати свої війска.

АНҐЛІЙСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ЕГИПТІ.

КАЇРО, 24. падолиста. — Нині анґлійська влада устроїла тут і в Александрії військову демонстрацію. Війска Великої Британії рядами машерували по головних улицях сих обох міст Египту. Египетська публика заховувалась спокійно і тихо.

ПРОТЕСТ ДО ПАРЛЯМЕНТІВ СВІТА.

КАЇРО, 24. падолиста. — Египетський сенат і палата послів приняли протест проти анґлійської політики у відношенню до Египту. Сей протест вони хотять вислати до парляментів усього світа.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ 4 ЦЕНТИ.

РИҐА, столиця Латвії, 24. падолиста. — Большевицький „комінтерн" (так званий „комуністичний інтернаціонал") видав з нагоди спору Великої Британії з Египтом відозву до „комуністів" в Египті і Судані, в якій їх взиває до бою з Великою Британією і египетським правительством для скинення капіталістичного ярма. В сій борні, каже Зіновєв, голова „комінтерна", поможе їм пролетаріят цілого світа.

Ту відозву помістив Зіновєв в московській Правді і других большевицьких ґазетах.

РАКОВСЬКИЙ МОВЧИТЬ.

ЛОНДОН, 22. падолиста. — Тутешній російський представник Крісто Раковський заявив сьогодня представникам преси, що він нічого не може сказати з приводу трох нот, які одержав від британського міністерства закордонних справ про відкиненне договору, про лист Зіновева і про відмову дискутувати про справу „сатисфакції" для Раковського. Він заявив, що він саме переслав сі ноти свому урядови в Москві і жде на відповідь. Щойно по сій одповіді може сказати, яке займе у сій справі становище.

ФРАНЦІЯ ГОДИТЬСЯ НА „ВОЄННІ ВІДШКОДОВАННЯ" В АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 23. падолиста. — Французьке правительство згодилось, аби з „воєнних відшкодовань", які Німеччина платити-ме аліянтам на основі пляну Доса, заплачені і „воєнні відшкодовання" Злученим Державам.

Французький міністер скарбу Клемантель заявив у сенаті, що Франція згодилась на се по справедливости, а не по леґальному праві, бо Америка не підписала ані версайського мирового договору ані пляну Доса. Присьому він успокоював сенат, що ся згода не лежить у звязку з позичкою Морґена для Франції.

КОМІСАР „ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ" ЇЗДИТЬ.

БЕРЛІН, 23. падолиста. — Комісар „воєнних відшкодовань" С. П. Ґілберт виїхав відсі до Парижа на переговори з французьким правительством. Йому ходить о се, щоби Франція відкликала мито, яке наложила на німецькі товари.

В АНҐЛІЇ Й У ФРАНЦІЇ ПІДНЕСЕНО АҐІТАЦІЮ ЗА ДУНАЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ.

ВІДЕНЬ, 22. падолиста. — Тутешній німецький дневник Ное Фрае Прессе подає статті з лондонського Таймса і париського Тама, які одночасно видвигнули справу дунайської федерації. Оба сі дневники вказують на потребу економічної сполуки між державами, що повстали на місце бувшої Австро-Угорщини

Таймс каже, що Чехо-Словаччина не всіла зрівноважити свого буджету і не дістане позички, хиба згодиться на заграничну фінансову контролю так як Австрія або Угорщина. Далі ся ґазета докоряє, що коли по-австрійські держави не перестануть відгрожуватись митовими тарифами, то вони ніколи не відбудуються економічно. Тайм радить по-австрійським державам не тільки свобідну торговлю, але теж і дійсну федерацію на економічних підставах. Тесаме радить париський Там.

Чеські ґазети в Празі піднесли протест проти сеї пропаґанди, кажучи, що се німецька пропаґанда, але поправді се вийшло проти німецької пропаґанди, яка стремить до злуки Австрії з Німеччиною.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Фін. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОБРАЗКИ З СССР.

I.

СЕЛО І КОМУНІСТИ.

З Києва повідомляють, що в селі Плахтянці „куркулі" (заможні селяни) убили предсідника сільського совета Зарицького, за се, що був комуністом.

* * *

Коли чоловіка за се, що комуніст, аж вбивають, то видно, як люблять комуністів, які правляють в СССР.

II.

ВИБОРИ ДО СІЛЬСЬКИХ СОВЄТІВ.

З Москви повідомляють, що в московській губернії при виборах до громадських советів в бронницькому повіті вибрано 189 безпартійних, а 19 комуністів; у воскресенському повіті 39 безпартійних, а 4 комуністів; в серпухівському повіті 106 безпартійних, а 20 комуністів.

* * *

Се так діється під терором червоних багнетів, а хто видів би вибраного народом комуніста, якби того терору не було?

III.

БУНТИ СЕЛЯН ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ВЛАДИ.

Російська большевицька урядова газета Известия і орган російської комуністичної партії Правда подають в останніх днях тривожні для себе вістки, що села в Росії і на Україні бунтуються проти большевицької влади, а також і проти міст, які є головно сідалами большевицьких хлібоїдів (комісарів).

Селяни, як пишуть ті газети, мають збережене у себе збіже з двох останніх літ і готові його продати всякому за дійсні гроші, хотяйби і большевицькі (наприклад золоті, які большевики видали на показ з перетоплених золотих чаш з церков), але большевицька влада не має грошей і хоче „купити" збіже на кредит, та селяни так рішучо відмовляються „продавати" на кредит, що аж вимордовують большевицьких хлібоїдів, що з міста приїздять „купувати" хліб на квітки.

Сей рух по селах проти міських большевицьких дармоїдів прибрав великі розміри і стає масовим та грізним для большевицької влади.

* * *

Гарний пошанівок має большевицька влади у народу, коли він її мордує.

Можливо, що нарід не знає того, що большевицькі агенти кажуть, що ся влада „вийшла з народу" і тому її мордує...

А щодо „кредиту" то також сумно. Ніхто не хоче большевикам позичити грошей заграницею, так вони ідуть з багнетами і кулеметами таки до того нещасного мужика, який у них не має жадного права, і вже не граблять отверто, а хитрять і циганять і кажуть: Продай нам; ми тобі вправді не заплатимо, але дамо квіток, що колись заплатимо. Але селянин бачить, що іде до гіршого, то як він може вірити, що комуна „колись" заплатить, як вона тепер нічого не має.

І прийдеться комісарам і підкомісарам голодувати, бо не буде збіжа на хліб і не буде й на вивіз для агентів, що ведуть „пропаганду" по ріжних краях.

Через впертість і простий розум мужика може не стати хліба навіть в Ню Йорку...

IV.

СОВЄТСЬКІ ПОМІЩИКИ.

Російські большевицькі газети повідомляють, що селяни в Псковській губернії (на південний захід від Петербурга) привернули поміщиків (дідичів) і роблять у них яко наемники.

Сю постанову приняв сільський совет і переслав до губерніяльного совета.

Се зробили селяни тому, щоб охоронитись перед грабіжю збіжа большевицькими урядовцями і їх „карательними отрядами".

Повідомлено про се „совнарком" (совет „народніх" комісарів) у Москві, який сю постанову скасував, кажучи, що не може згодитись на привернене буржуазних порядків.

* * *

Поміщиків привертає сільський совет, але чому? Щоб увільнитись від... большевицьких грабіжий.

Отже і се благодать большевицька.

V.

ЕММА ҐОЛДМАН ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

Відома анархістка Емма Ґолдман зачала писати свої спомини про 2-літній побут в советській Росії в лондонській газеті Ілюстрейтед Лондон Ніюз.

Вона пише м. і. так:

„Я побачила в Росії, що там робітників конскрибовано (списано і взято до роботи так як держави беруть до примусової військової служби) і гнало до роботи як невільників; що вязнено за найменьше переступленне, а навіть розстрілювано за „промислове дезертирство" (утечу з праці).

„Я побачила, що селяни се безпомічна жертва „карательних отрядів" і примусових екзекуторів поживи, які зруйнували (гарматами) сотки сіл і убили тисячі людий.

„Я побачила, що тюремні збірні табори переповнені мущинами, женщинами і навіть дітьми, не тому, що вони виступали проти влади, але через те тільки, що мали відмінні погляди.

„Я найшла Росію у знищенню і руїні, над якою панує бюрократична державна машина, яка ані не має здатности ані сили відбудувати край і помогти народови привернути свої великі надії і велику мораль.

„Було бй зрадою усього, за чим стояла у свому життю, зрадою віри в російський народ і в людство у всьому світі, якби я мовчала по всьому, що я бачила в Росії, по всіх тих страхіттях, які там тривають і по нинішній день".

* *

Осьяк виглядає „рай", прозваний „републикою пролетаріяту", „републикою селян і робітників", „републикою трудового народу", „републикою чорноробочих" і т. д.

З того всього видно одно:

Се самодержаве інтернаціональних авантурнстів, що зіхались комісарити над чорноробочими.

Закарпатська Україна.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Поки Закарпатська Україна була під Мадярами мало хто цікавився сьою безперечно гарною віткою нашого народу. От, хіба час від часу продерся за Карпати стон мучених Мадярами братів наших. Упімнутися за нещасний поневолений і економічно нищений народ не було кому, бо інтеліґенція, навіть сільські священники — вся помадярщила й старалася бути більш мадярською, як самі Мадяри. Щойно в останніх літах перед світовою війною виступили свідоміщі одиниці в обороні рідного народу. Хоч Мадяри берегли доступу чужинцям в пограничні мадярські околиці більше, як музульмани свої гареми, то все світло народньої свідомости бодай слабкими промінчиками продиралося туди. Хоч часом і викривлене в виді москвофільської аґітації, яка ще й досі приносить тим нашій народній справі шкоду...

Все змінилось на краще, коли Закарпатська Україна ввійшла, як складова автономна частина чехословацької републики. Правда й Чехи не без гріха тут і вони роблять чимало помилок. (Коби тільки помилок!). Беруться кольонізувати нашу землю чеськими леґіонарами, ще й досі не перевели виборів до закарпатського сойму, до чого зобовязалося угодою та й богато іншого роблять, чого не повинно бути...

А всеж таки треба признати, що наш народ на сьому клаптикові землі має ще найбільше свободи — бодай чує, що має до діла з культурною владою — не так як у Польщі та в Румунії, де владу годі й назвати владою — де вона вся оруддям непочитальних шовіністів.

Ще одно треба признати чехо-словацькій владі, що вона щиро старається пізнати відносини на Закарпатті.

В тій цили влаштовує вистави, закладає музеї, де зберігалосяб усе примітне для Закарпаття та його населення. При нагоді одної з таких вистав, а саме мистецько-промислової, помістив др. П. Богатцев в одній із чехословацьких часописів цікаву статтю п. н. „Народність на Закарпатській Україні". Чимало цікавого в ній і для нас. Підкарпатська Україна — пише др. Богатцев — се в царині етноґрафії одна з найзаймавійших околиць. Населення ще й до сьогодні заховало в способі життя, віруваннях, звичаях і т. п. заховало чимало старовинного. Околиця поперерізувана горами ділить одну частину населення від другої (зимою деякі села місяцями недоступні). Відсіля й великі ріжниці в ноші, в звичаях та в мові.

Завдяки підмозі чеської академії наук мав я спроможність відбути кілька поїздок по Підкарпатській Україні літом, осінню, а по части й зимою та зібрати богатий матеріял. Тут подаю дещо з моїх спостережень і дещо з моїх матеріялів.

Оповідання. Дуже поширені серед населення казки. (Казками зову фантастичні оповідання, духовні й історичні леґенди, сміхованки і и.) Вони поширені між усіми верствами населення, не тільки серед селян, але й серед інтеліґенції. Казки оповідають старі й молоді. Се замилування в казках дасться вияснити недостачею книжок у рідній мові. До недавна не було ще тут ніяких бібліотек. Селяне ще й досі під словом „книжка" розуміють тільки церковні книги. Світською книжкою був тільки календар. Казки оповідають довгими зимовими вечерами на „вечерницях". Жінки прядуть, а хлопці оповідають. Крім на вечерницях оповідають казки ще й по млинах, де пои меливі сходиться богато людий, а також при похоронах мерця, при читанні псалтирі. (Раз у рік улаштовують селяни в честь померших поминки при чому всю ніч читають псалтиру. У перервах забавляться гості казками.)

Я записував казки, а крім мене прислухувалися оповідачеві селяни з йогож таки села. При тому записував я не тільки казку, але й замітки слухачів. Ці замітки мають безумовно певний вплив на форму казки. Загалом зміняє оповідач казку відповідно до своїх слухачів.

При збиранні казок велів я подавати собі й короткий життєпис оповідача. Це було потрібне не тільки для означення смаку та інтересів оповідача, але й для вияснення запозичування слів в оповіданні. На слівню оповідача, що довший час провів як робітник на Словаччині, на Угорщині або в полоні в Росії, мали ці подорожі чималий вплив. Записки казок, оповіджених у ріжних часах цими самими людьми вияснюють дещо психольоґію творчости в оповідача. Я велів оповідати собі казки старцеві, що він оповідав їх перед 28 літами славному українському збирачеві Гнатюкові, також велів я собі по місяцеві цьомуж самому оповідачеві повторити казку вдруге.

Велике поширення сміховинки, що в них головними особами бідак, жид, пан і циган. Дуже улюблені леґенди про Христа та св. Петра. Леґенди зі старого завіта поширені куди меньше. Між історичними леґендами виріжнено леґенди з Францом Йосифом, як дієвою особою. Дуже цікаві звичаї і чародійні ділання в свята: на Святий Вечір, ряд звичаїв, що відносяться до різдвяного колача, посипування фасолею, традиційна вечеря, чародійні сцени в овочевому саді, на новий рік, на Йордан, на Великдень із паскою, традиційні забави біля церкви, на Зелені Свята та и. Ряд звичаїв вяжеться з хрестинами.

При весіллі задержалося чимало цікавих звичаїв. Дуже займаюче є виставлення бою між старостою й приятелями молодого з одного боку й старостою та приятелями молодої з другого боку, звичай „гусок" звичаї з короваєм та імпровізовані промови старости.

Передовсім гідні уваги звичаї при похоронах, ряд звичаїв при миттю мерця, коли мерця кладуть у домовину й коли виносять його з хати. Задержалися похорони на санях запряжених волами в зимі й у літі й „комашня" (похоронний обід).

Дуже цікаві таквані „свічені", що в деяких околицях звуться „лопатками". Коли мерлець лежить у хаті й дяк читає псалтиру, молодь забавляється, при чому деякі ігри, як „дід і баба", мають сильно еротичний (любовний) підклад. Двох хлопців передягається, один за діда, а другий за бабу. Лице мажуть саджею й тоді починаються любовні сцени. При цьому втягають дід і баба й присутних у гру. Деякі ігри мають насмішливий підклад як пр. пародія (перелицьовання) похоронного обряду. Ці забави дуже цікаві не тільки для фолькльориста та етноґрафа, але й для психольоґа. Дуже важне для фолькльориста це, що до більшости звичаїв і ворожінь подають пояснення, чому це або те робиться, що значить одно або друге.

Сильна є віра серед населення в діявольську силу демонів, чарівників, опирів і т. п. Можна на місці прослідживати, як повстають поодинокі оповідання про зустрічі з диявольською силою.

Щодо матеріяльної культури, то ця царина ще дуже мало прослідженa. Передусім слід замітити, що говірна границя сходиться з етноґрафічною. Так прим. ріжниться населення і-говору, від у-говору в ужгородській жупі жіночою ношею (иньша сорочка, иньший чепець) і вишивками на сорочках. Також є в марамароській жупі ріжниця в хатній обстанові. Населення у та и говору прикрашує нутро хати рушниками й тарілками, а в хатах і-говору нема усього. В ужгородській жупі мають печі комини, а в населення і-говору нема їх. Як у мові так і в ноші цікаво слідити за чужими впливами. Так прим. в ужгородській жупі в ноші й у меріжках замітний сильний словацький вплив. Цікава черта: в одному селі перед 15—20 роками не було ще мережок. Перед 15 роками почали жінки й дівчата мережати. Що вони не мали ніякої традиції, то можна було найти в одному селі найріжноріднійші мережки, сливе з усіх околиць Закарпатської України.

Передусім визначається своєрідністю ноша Гуцулів, при чому й тут замітний ряд поодиноких родів мережок та поодиноких окромішностей ноші. Ясень і Краси ріжняться сильно своїми мережками від Рагова та Богдана.

У домашніх ткальнях звертають увагу обруси скатерти. Обрусами прикрашують селянські хати в мармароській жупі „ю" та „я"-говір).

У Турянській долині цікава різьба в дереві (куделі, столи, скрині). Різьба в дереві буда в давнину також і в иньших місцях, так пр. найшов я різьблений стіл в окрузі Колово. Дуже цікаво різьба в дереві в Гуцулів, головно в Ясені.

Дуже поширена кераміка (вироби з глини). Місцеві майстри виводять цю штуку з дуже старинних часів і називають своїм першим учителем біблійного царя Соломона. Спосіб викінчення робіт не всюди однаковий. Залежить воно й від якости глини. Мабуть походить це мистецтво в Закарпатській Україні з дуже давніх часів й не запозичена від Мадярів. Вказують на це в найбільше випадках часто українські назви, як поодиноких частей печей як і приналежностей: (піч, рот.)

Замітні теж вироби з тіста. Це „паски", хліби з прикрасами з тіста. У деяких селах малюють на Великдень писанки, крашені великодні яйця. Треба відріжнити писанки в Турянській долині від гуцульських писанок, з огляду на їх рисунки. В деяких околицях писанки не мають ніяких взірців. Їх тільки красять.

У поодиноких місцевостях карбують палиці пастухи й наглядачі, що збирають гроші за сіно. Ці карби заступають їм письменні записки.

Збірку мережок, рушників, різьб у дереві та вертепів передав я етноґрафічному відділови Національного Музею в Празі. Найбільша частина зі зібраних мною матеріялів (із сіл Волове, Лозянське, Синевир, Поляна, Сойма, Прислоп, Торун, В. Бистра, Лубня, Лужок, Верховина, Бистра, Волосянка, Ворочево), мережок, сорочок, рушників, настільників і т. и. є на отвореній саме виставі в Празі „Umeni a zivot Podkarpatske Rusi".

Богато цікавих помічень найде в Закарпатській Україні й лінґвіст (дослідник мови). Як у звучні так і в слівні мови знаходимо велику ріжнородність. Звуковим ріжницям товаришать часто і ріжниці в словах. Так приміром у ріжних околицях мають поодинокі насти хати й теж поодинокі части одягу ріжні назви.

Великий вплив на мову має мадярська мова, головно при запозичуванню поодиноких слів. У старих, що відбули військову службу, коли військовою мовою була ще німецька, сливе не замітний вплив мадярської мови. Тут попадаємо на запозичування з німецької мови.

Автор кінчить статтю заміткою:

„Треба сподіватися, що цей багатий мовний, фолькльорний і етноґрафічний матеріял у найблизшому часі буде основно розслідженний".

Як бачимо з цього Чехи цікавляться закарпатською віткою нашого народу та її життям. Дбають вони й про шкільництво. Колиб так наші Закарпатські брати були свідоміщі, то певно вмілиб іще більше використати й конституцію і добру волю чеського правительства. А навіть, коли й треба гостро виступити проти правительства, (а воно треба й буде треба, бо кожна рука д'собі крива) то при більшій свідомости й боротьба малаб кращі успіхи. Та треба сподіватися, що воно так буде. І коли спільними зусиллями вдасться колись усім нашим віткам злучитися в одній українській державі, то наші закарпатські брати ввійдуть уже в неї як свідомі громадяне.

М. А. Л.

ДО РОБОТИ!

Під увагу нашому загалови в Америці.

(Допись з Миннеаполис, Минн.)

Вагу і розмір народньої роботи можна пізнати по дописях з поодиноких місцевостий і тому всяка місцевість повинна від часу до часу дати про себе чути. На нас, американських Українців, поклала доля обовязок спомагати наших братів за океаном матеріяльно і морально. Щоби вивязатися з тої задачі, ми створили центральну орґанізацію яка має вести провід в народній роботі, а це „Обєднаннє". Але що зробить центральна орґанізація, коли місцеві товариства, поодинокі члени, орґанізацій й інституцій її не підіпруть. Коли поодинокі місцевости позіставуть глухі на заклики і прозьби то центральна орґанізація не зможе богато доконати. Нам не треба дивитись на гучні слова, але хай за нас говорять діла а радше цифри.

Виказ збірок є найкрасшим білянсом народної роботи даної громади, її патріотизму, свідомости, і самопошани.

Між нашим народом не бракує і партій, бо як зійдеться два чоловіки, а вже мають три партії. Не бракує також і фанатиків релігійних, які ніяк не можуть зрозуміти, що релігія не сміє стати на перешкоді ніяким народнім справам. Подивімся Американців. Вони мають богато сект релігійних, але того сектанства не вводять в народню політику. А у нас, на чім іншим зачав, а на релігії скінчив. Не пора нам тепер поміж собою гризтися про переконання релігійні, але пора збирати свою силу проти імперіялістичної Польщі та Московщини. Тільки недотеда або зрадник не хоче нині одного національного фронту для Українців. У боротьбі за незалежну українську державу найбільші партійні вороги мусять подати собі руки до згоди.

Поки не визволимо усього нашого народу, поти кождий з нас має знати лише одно, а це, що він Українець.

Москаль і Лях взяли собі за ціль знищити нас до кореня, а наше місце напровадити зайдів, які малиби стати панами на наших прадідних землях, та поминмо усіх звірств і страшного гнету наш нарід не подався і не піддасться ніколи вражим наїзникам. Наш нарід присягнув дня 18-го марта 1922, на горі св. Юра досмертну вірність своїй українській державі, а на Україні і досі не вгавають повстання.

Ми, американські Українці, повинні як найбільше своїм братам помогти в ...
а це: складати ф...
Школу в старом...
льки школа, ш...
школа вибори ...
залежну Укра...

І наша міс...
жовтня с. р...
Рідну Школу...
становляє над...
вати її до того...
нарід не визвол...
го ярма.

Всі, хто тільки ...
Українцем, тут на ...
не забуває про Рід...

Таксамо ... мусимо ...
щоб поставити нашу...
ську школу в Америці ...
ший уровень, щоби наші ...
знали українську мову й іст...
рію, щоб відтак не встидалися признатись свого українського походження.

Візьмім собі примір хотьби тут в Миннеаполис.. Майже всі народности, які тут живуть, мають свої школи, народні доми і т. п. інституції, тільки ми Українці лишились о яких 20 літ позаді. Маємо тут церков а під нею салю, яка не є ні трохи „репрезентаційною будовою". Годі туди запросити чужих гостий, без побоювання, що чужі винесуть з цеї салі вражінне малої культурности нашого народу. Салі на театер, концерти, віча вже рішучо нема. Ідемо кланятись Жидам, Німцям і другим, як коли вимагає потреба, а самі не беремось до будови. Все маємо якісь перешкоди з боку несвідомих одиниць, котрі самі нічого не роблять і другим не дають. Прийде час, що й вони зрозуміють свою похибку і приступлять до корисного діла. Нашим кличем хай буде; Все вперед мимо перепон, а з певністю будемо мати Народний Дім, школу, і старші будуть мати де зійтися, щоби хоч на хвильку забути за клопоти дня, та хоч думкою перенестись під рідні стріхи, у рідний, нещасний наш край.

Тому до роботи Українці й Українки в Миннеаполис і ціла наша громадо американська.

Громадянин.

...ОСТИ СИЛА

... НОВИХ ЧЛЕНІВ
...ст 1924.

(...нне).

...1-го.
...1-го, Когут 1-
...а 2-ох.
...-го.
...х.
... 3-ох.
...ох.
...1-го.
...-ох.
...н 1-го.
...р 8-ох, Павлов-
...фрій 2-ох, Кули-
...ор 2-ох.
...вло 1-го.
... Кароль 1-го.
...ро 1-го.
... Василь 1-го, Підгай-
...ола 1-го, Сагатій Фи-
...х.
... С. 2-ох, Заяць Ів. 2-ох,
...ьничук Стефан 1-го, Рако-
... Василь 1-го.
... Шульган Петро 5-ох.
... Присяжний Семен 3-ох.
...6. Чопик Іван 3-ох.
... 164. Піціль Михайло 1-го.
В. 200. Господарець Петро 1-го, Жатковський Стах 1-го, Миськів Стефан 1-го, Кузелька Тимко 1-го.
В. 201. Микитишин Михайло 1-го.
В. 206. Бурак Василь 2-ох.
В. 211. Фостик Дмитро 1-го.
В. 232. Пандрак Іван 1-го.
В. 234. Гвіздь Юрій 2-ох.
В. 248. Левкович Микола 2-ох.
В. 266. Бабяк Ігнатій 3-ох.
В. 276. Фук Михайло 9-ох.
В. 388. Могильський Василь 1-го.
В. 301. Сливинський Микола 2-го.
В. 318. Косій Йосиф 4-ох, Демчук Теодор 2-ох.
... 338. Янковський Франко 7-ох.
... 370. Довгий Михайло 3-ох.

(Дальше буде).

ОБІЦЯЮТЬ ДАЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ ОРҐАНІЗУВАТИ І АДРЕСИ НАМІРЕНИХ СВОЇХ КАНДИДАТІВ ДО ГОЛ. КАНЦЕЛЯРІЇ ПРИСЛАЛИ:

(Продовженнє).

В. 7. Когут Іван, МкАду, Па.
В. 20. Тарапата Іл., Гемтрайк, Міш.
В. 42. Свитак Олекса, Пасейк, Н. Дж.
В. 82. Фільовяк Антін, Ню Александрія, Па.
В. 86. Пащук Михайло, Олифант, Па.
В. 105. Слободян Стефан, Найстави, Філя., Па.
В. 120. Монастирський Василь, Вудлавн, Па.
В. 128. Зазуля Он., Лорейн, Огайо.
В. 232. Пандрак Іван, Донора, Па.
В. 288. Ґреґорш М., Савт Бетлеєм, Па.

(Дальше буде).

НОВИЙ ВІДДІЛ організує **д. Іван Григорчук** в Мт. Юнійон, Па.; **д. Іван Мевкало,** Клейртон, Па.; **д. Стефан Федицький,** Фрідом, Па.; **д. Контантин Бабич,** Баунд Брук, Н. Дж., **Микола Бачинський,** Ґленвіл, Конн.

КАМПАНІЙНА ПЕРЕПИСКА.

Членови 276-го відділу: Бачиться, що Ви справді послухали ради і взялися до орґанізовання нових членів, аби відділ поставити на першім місци. Щоби Вам на тій висоті вдержатись, треба ще знати оден секрет 1-го відділу в Шамокін, котрий до тепер держиться на першому місці. Сей відділ ніколи немає суспендованих членів, а у Вас сего місяця самих дітий суспендованих аж 32. Здається, що хоч Ви зорґанізуєте богато нових членів, а відділ Шамокінський ані одного, то Ви йому першеньства невідберете.

Переписуючися з головною канцеларією в справі кампанії або якій будь иншій орґанізаційній справі, переписку свою треба назначити числом свого відділу. Це влегчає гол. урядникови орієнтуватися в системі, прискорює полагодження [illegible] і відповідь. Пишучи до гол. канцелярії треба підписати своє повне імя і назвиско та число відділу. Також число грамоти, если у відділі є другий член, що так само називаеться.

Читаючи справоздання обходу 15-літного ювилею Т-ва Вільні Козаки, від. 316 в Рачестер, Н. Й., мило вражає факт, що Т-во і в таке радісне свято незабуло помянути своїх померших членів.

В слідуючім зараз числі нашого органу читалося знов поклик Т-ва Запорожської Січи, від. 155 в Перт Амбой, Н. Дж. Взиваючи всіх членів до участи в поминальнім богослуженню за помершими членами сего Т-ва.

Недивота, що оба ті Товариства є великі числом членів, бо о членів за життя дбають, а й по смерти о них незабувають.

До таких Товариств горнуться члени, до таких Товариств на місце одного помершого десятки нових членів приступає. І як же супроти таких Товариств виглядають відділи, в котрих через рік було кілька случаїв смерти членів, а нових ані одного.

Козак Сенько, Брічпорт, Па. Нам дуже дивно, що через парафіяльну ворожнечу Ви негодні орґанізувати нових членів. Треба вміти розріжнити одні справи від других і не мішати. Також за причину подаете якісь дописи в Січових Вістях. Бійтесь Бога, де кум, а де коровай. Що Союз з тим має спільного! Ми Вам не лиш радимо, але наказуємо згідно з статутом У. Н. Союза, жадної парафіяльщини ні політики зі справами союзовими немішати. $1 звернеся Вам в слідуючім рахунку.

Микола Бачинський, Ґленвіл, Конн. Пишете, що там наші люде стоять в польських орґанізаціях і разом з ними клапають руками як буськи крилами. В е л и к а школа. Колись там істнував наш відділ завдяки трудолюбивости братів Робаків. Так виказують рекорди нашої канцелярії. Це був досить рухливий і патріотичний відділ, хоч складався в більшости з Українців латинників. Маємо надію, що коли возьметеся до праці то Вам вдасться легко там новий відділ скласти і орґанізаційне українське життя відновити. Справа варта труду.

Трой, Н. Й. 19. падолиста 1924 р. Прошу прислати мені 15 членських аплікацій до У. Н. Союза і то відворотною почтою, бо в суботу хочу занятися вписуванням нових кандидатів для дорогої нам орґанізації. — о. Й. Ялечко, 182 — 3-та ул., Трой, Н. Й. Так виглядає любов до орґанізації, не словом але ділом.

Малаховський Теодор, Топпер Лейк, Н. Й. Дякуємо за прихильність і щиру інтенцію.

Семеґин Л. Микола, Дітройт, Міш. Хоч Ви пишете аби лист Ваш кинути до коша, наколи підкрислені в нім точки негодяться зі статутом орґанізації, ми бажаємо висказати надію, що обставини, які Вам тепер непозволяють до відділу приступити, зміняться і мати-мемо нагоду еще вписати Вас в почет членів нашої славної орґанізації, посередництвом котрогось з Дітройських наших відділів, бо тільки відділи, а не головна управа, можуть нових членів приймати і членські місячні вкладки колектувати.

Макух Михайло, Шікаго, Ілл. З присланих Вами адрес неможна скористати, бо незнати, з якого Ви відділу або до котрого відділу Ви хочете тих кандидатів придбати. Єсли Ви хочете помагати, то ненасилайте тут паперців, яких неможна відчитати, але зажадайте в секретаря посткарти на тую ціль призначену і точно її виповніть.

ДОПИСІ

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Околиця Фармонт Евеню ще нині запишеся до Укр. Нар. Союза, бо завтра буде запізно.

Чому?

А тому, що ніхто не знає, що його чекає, де чекає і коли його нещасте спіткає.

Отже, аби себе вже тепер добре заобезпечити на випадок якого нещастя, то найлучше тепер користати з нагоди, котру дає У. Н. Союз. У. Н. Союз просить кождого Українця: „Прийди до мене, а я тобі стану у вигоді як тобі буде біда. Вразі каліцтва я тобі дам поміч. Вразі великої хороби дам тобі поміч. Навіть якби не було кому обійти тебе, як ти лежиш хорий вдома чи в шпитали, то члени Союза тебе доглянуть, прийдуть до тебе, і запитають тебе, чи ти нині їв, чи ти мав доктора, чи тобі тепло. Все, що тобі потрібне вразі твоєї біди, маєш від мене.

Такі річи є обовязком кождого члена Союза. Обовязком члена Союза займитися тобою. Якби ти помер (не дай, Боже), він тебе поховає; його члени займуться твоїм майном, аби не пішло марно; він дасть запомогу твоїй удові й твоїм сиротам. „Я" — каже Український Народний Союз, — „я опікуюся тобою цілим. За тих пару долярів, що ти зложиш в Союзі, дам тобі поміч в разі твого каліцтва або твоєї хороби, дам тобі поміч, сотки і навіть тисячі долярів. Все за тих пару місячних долярів, які ти зложиш в Союзі.

„Ти певно ощаджуєш гроші. І добре робиш. Але ти не можеш бути певний, що зложиш тілько, що Союз тобі або тому кому ти відповіш, можеш дати.

„Отже не жалуй тих пару долярів. Дай їх до Союза, а за них Союз заощадить тобі тільки, на кілько ти запишешся. Се може бути й в десятеро більше, якби ти зложив без Союза.

„Може тебе хтось тягне до анґлійської або якоїтам другої „іншуренс". Заким приступиш до неї, памятай, що наш Союз є власностю всіх членів Союза та що все, що він має, належить і має служити самим членам, а більше нікому. Він не оснований на те, аби робити зиски церовцям, які в нього свої гроші вложили. Союз заснований самими членами, вони ним орудують, і так ним керують, як їм подобається.

„В Українськім Народнім Союзі правлять нашою мовою свої люди, яких там постановили самі члени. Український Народний Союз се українська народна інституція і кождий Українець і Українка повинна передовсім належати до Укрїнського Народного Союза."

Так каже Український Народний Союз до всіх Українців і Українок на американській іміґрації. Він приймає кождого чесного й здорового. Нашим обовязком є послухати його доброї ради.

Іван Слободян,
член від. У. Н. Союза, ч. 324.

———o———

ОЛИФАНТ, ПА.

Чергові баламути.

Я, член Українського Робітничого Союза запитує редакторів Народної Валі о висказанне вашого стремління до українського народу. З вашої часописи я тільки довідуюся наклепів, сварні і роздорів.

І нині взяв я читати вашу часопись ч. 128 Народної Волі, а саме статтю „Черговий Соборчик". Та ця стаття мене страшне зденервувала як рівнож і збаламутила, а іменно своїми наклепами на всьо, що тільки національне та релігійне.

Щодо визволення українського народу зпід ярма ляцького, то вам, панове редактори, ані в голові. Воно для вас цілком байдуже. Але накинутись на нашого брата, безчестити і назвати худобиною, о то ви є перші до того. Грушевського не любите, бо він поїхав на Радянську Україну, Петрушевича, бо кепсько провадив політику, д-ра Назарука не любите, бо той підтримує „владу грубу в одній особі". Священиків не любите, котрі проповідують віру Христову і стремлять до національного визволення, а Бога не любите через теє, що вам впхнув до вашої голови зігнилої фасолі, котрусьте не зїли з Пілсудським в походї на Проскурів.

З огляду на вашу киринну роботу, запитую вас панове редактори: До чого вистремите, яка ваша ціль і яка має бути ваша будуча держава українська, бо я вам признаюсь, що відколи я став членом Укр. Роб. Союза і зачав читати Народну Волю, то я від того часу став цілком збитий з дороги. Бо я абчу, панове, що ви накидуєтесь і на червоних ід на синьожовтих і на своїх членів, що аж викидаєте з товариства, і на попів і на богів. Але я вам лише даю вказівку, що такою дорогою далеко не заїдете, бо перед вами стоїть велика пропасть, яка вам скорше очи загладить аніж зведете з дороги наш нарід на культурнім, політичнім і національнім полі. Ми знаємо, що „Обєднанне" підтримує наших студентів на еміґрації, дає поміч підпольній боротьбі з Польщею, дає на Рідну Школу, і на інвалідів, сироти і на всяку річ, якої тільки потреба у старім краю. Я раджу Народній Воли не поміщувати в нашій часописи таких небилиць за ґріш українського робітника, а взятися до щирої праці разом з другими для визволення українського народу.

Прошу хвальну редакцію Свободи" помістити мою допись в найблизшім числі.

Бувший український старшина
М. Ластівка.

———o———

НЮАРК, Н. ДЖ.

Падолистове свято.

Свято 1-го падолиста, памятне свято визволу Західної України з довговікової неволі, обходила нюарська українська громада в неділю, 2-ого с. м.

Наперед відбулось поминальне богослуженне в церкві св. Івана Хрестителя, де зібрано на Рідну Школу в нашій Галичині $106.18.

Відтак було віче в церковній галі, на якому промовляв фінансовий секретар У. Н. Союза д. Роман Слободян про значінне падолистового свята. На вічу зібрано на інвалідів в нашій Галичині 61 долярів.

Уладженнєм свята занялась місцева Січова Орґанізація, а особливо її провідник д. Й. Крук.

Обі зібрані суми вислано до Обєднання в Филаделфії на призначені цілі.

———o———

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ.

Збірка на Рідну Школу.

Дня 9. с. м. наші Січовички сот. 9., загостили до товаришки Параскевії Романюк щоби розвеселити її в день її іменин. При милій забаві у нашої щирої Січовички не забули ми також і за рідний край та Рідну Школу, на потреби якої зложили щиру жертву, котра єсть дуже помічна для тих, що мусять учитися у приватних наших школах. На рідну щколу зібрано 13 дол., а зложили слідуючі Січовики і Січовички: Катерина Шемердяк, Текля Янусевич і Анна Грабінська по 2 дол.; Олена Гавришків, Олена Шпорлюк, Анастазія Синицька, Параскевія Романюк, Петро Романюк і Ілія Романюк по 1 дол.; Михайло Романюк і Анна Романюк по 50 ц. Разом $13.00.

Честь вам Січовички Сот. 9. у В. Пулман, що незабуваєте за свій рідний край.

Кромі того вислано через Обєднанне ще 4 доляри від сотника Сот. 9. з розпродажі книжок на Р. Школу, котрі він отримав зі Львова, а які Січовики розкупили. Разом вислано 17 долярів.

У нашій місцевости у Вест Пулман нема богато Українців, а до народної роботи нема навіть і тої горстки, що тут мешкає. Час від часу висилається дещо на рідний край, але спитаю вас браття, хто висилає? Се Січовики — та мала горстка Українців, які бажають мати свою українську републику, і котрі готові стати в обороні своєї вітчини. Час і пора Українці у В. Пулман прокинутися та стати усім разом до народної роботи та помогти нашим браттям вирватися з ляцької неволі. Збираймо отже жертви на рідний край і заохочуймо других, а прийде час, що наше серце зрадіє і повстане Вільна Незалежна Українська Република. — Гаразд!

Січовик.

Клим Поліщук.

„ВОЄНКО"

(Із записної книжки).

(Докінчення).

Дідусь витерся рукавом і схопивши його за руку, поспішаючись і заікаючись почав говорити:

— Ото, як ви пішли, то вони ще пили й говорили про те, як треба їхати на волость. Журибіда хотів, щоб було так, як ви казали, з мітінґами, чи як його там, а Підкуйнога відмовляв його і казав, щоб він не слухався вас, бо ви його обманюєте. Потім Підкуйнога приніс звідкись якусь стару шаблю й остроги і став його вбирати по военному...

— Як так?— спитався Коцюбенко. — Він же у свиті!

— Отак, як бачите! Остроги причепили до постолів, а свиту підперезали поясом і повісили шаблю...

— І щож, Журибіда дав оце все зробити з собою?

— Він спершу відмовлявся, але як Підкуйнога приніс йому ще якогось широкого кашкета із звіздою, то він натягнув його на голову і ходив по хаті, приказуючи — ась, два... ась, два...

— Ну, щож далі? — нетерпеливо спитався Коцюбенко.

— Далі вони знов пили і знов говорили... Казали, що Журибіда повинен так їздити, як колись архирей, або губернатор, а Підкуйнога завтра рано має параду коло церкви зробити зі своїми міліцейськими...

Коцюбенко повернувся до мене:

— Як бачу тепер, ви казали правду!... Занадто я надавав йому отих звань усяких і от звихнувся мужик...

— Та ще й як звихнувся! — сказав дідусь. — Коли Підкуйнога сказав йому про параду, то він аж підскочив від радости і загаласував, щоб і благодарственний молебень також був. Підкуйнога казав, що піп може на це не згодиться, але Журибіда вже й сам слухать нічого не хотів. Схопився, став бігати по хаті і кричати, щоб до нього зараз-же привели попа, а коло хати поставили варту...

— А щож Підкуйнога? — цікавився Коцюбенко.

— А що йому?! Він і радий метушитися, бо в тій метушні він тепер найстарший і робить що йому самому хочеться...

— Щож він там таке робить?... — хвилювався Коцюбенко.

— Поставив спершу варту коло хати з обрізками в руках, а потім привели попа і сказали йому, щоб він відслужив у церкві молебствіє за здоровля Журибіди й за народню власть...

— Ха-ха-ха!... — несподівано якось істерично зареготався Коцюбенко. — Так його, натлача такого, так!...

Дідусь залякано підвівся з ліжка і тихо сказав:

— Щож тут смішного, як вони його забили?!...

Коцюбенко так і завмер.

— Забили?! — ледви промовив. — За що?

Дідусь знову заплакав і, крізь плач, виривалися лише уривчаті фрази й окремі слова:

— Сказав, що не мають права приказувати... Сказав, що церква відділена... Журибіда став шарпати його за бороду і кричати: „Тепер ти знаєш, що таке воєнко?"... Потім вони його повели в льох і... і... забили...

Вдарився кулаком в груди і заридав як мала дитина.

— Я вибіг на вулицю і став кричати... Вони зловили... Тягнули в льох... Били... А я втік сюди... Вони зараз також прийдуть... Вони хотіли ще ранійці, але через попа затримались... Посилали одного міліцейського подивитися, що робите... Він був тут і казав, що тайну раду радите з Петлюрівцем...

— Деж той Петлюрівець? — скрикнув Коцюбенко.

— Це вони так на товариша кажуть... — показав дід на мене.

Трівога в моїй душі зросла до болю. Я встав на ноги і сказав:

— Нічого ви з ними не вдієте тепер, хоч самі створили їх! Ходім, ліпше!...

Коцюбенко махнув рукою.

— Заспокійтеся!... Щож далі, діду?...

— Вони казали, що ви хочете зробити переворот, що ви змовляєтеся, що ви з Постернаком за одно і хочуть зробити вам чека...

— А воєнко для чого?

— Пікуйнога каже, що Воєнко для командування тільки, а все діло має робити він, бо в нього вся сила...

— Щож на це Журибіда?

— Той ходить тепер з острогами і радіє... Збірається ще хату Постерначці спалити...

Враз задзвонив дзвін.

Бом... бом... бом... — простогнав великий.

Бам... бам... бам...— затужив менший.

Ми схопилися й вибігли на двір. Небо над селом було червоне й рижий дим котився просто на церкву. На селі стояв глухий гомін, серед якого чувся несамовитий крик якоїсь жінки.

— Ось вам ваша сила! — несподівано вирвалося з моїх уст.

— Гасити треба, гасити! — дико крикнув до мене Коцюбенко і раптом зігнувся до землі. — Деж я тепер свого Христа сховаю?...

Коло церкви почувся якийсь крик і в провулку показався гурт темних постатей, які при світлі пожежі здавались страшними й загадковими. В передніх рядах юрби, було видно, йшов Підкуйнога, а поруч його Журибіда. Обидва вони сильно заточувалися й галасували.

— Ізмєни нє должно бить! Нада знічтожить єйо! — кричав Підкуйнога.

— Еге, еге!... Знічтожити, прокляту! — верещав Журибіда.

Побачивши нас, вони зупинилися. З хвилину стояли мовчки, не рухаючись з місця, а далі захвилювалися і всі разом посунули на нас.

Коцюбенко вивопив з кишені револьвер і став утікати. Я побіг разом з ним. Дідусь, у своїх білих штанах і сорочці, заметушився на одному місці і так потонув у юрбі.

Біжучи через городи, по яких котився ґустий дим пожежі, ми чули, як за нами сатаніла юрба і як кричав Підкуйнога:

— Бейте єво, старого чорта, бейте!... Пускай знаїть, как прідупріждать!...

Вибігли за село й кинулися просто в ліс. Глухий гомін дерев видався мені величним співом чернечого хору в Печерськім Монастирі і я несвідомо майже, зупинився і став слухати. Крізь лісовий гомін долітали з села окремі викрики й хвилинами чулося жіноче голосіння. Однаково, як це не дивно, моя душа була цілком спокійна, а важка втома збурювала й хилила до долу.

— Добре булоб спочити тепер! — сказав я до Коцюбенка.

— Спочити?! — здивувався він. — А вони як?!...

— Хто вони? — спитався я.

— Начальник і Воєнко... — сказав Коцюбенко.

— Тож вони вбити вас хочуть!...

— Вбити?!... Гм... вбити, кажете?...

— А чогож ви тоді втікали?

— Хто втікав?... Я не втікав!.. — заговорив він якимсь голосом. — То я так собі... так собі від Христа побіг...

Раптом сів на землю й заплакав:

— Так марнується сила... марнується сила... марнується сила...

Я нахилився до нього і став гладити його по голові.

— Заспокійтеся! Не треба так! Вставайте та ходім, бо тут можуть нас знайти!...

— Йдіть ви собі к чорту! — заскреготав до мене зубами. — Розумієте, — к чорту!...

— Алеж ми разом маємо йти! — пробував його вговорити.

— Чуєте, що я сказав?! — грізно підвів голову. — Йдіть собі і не перешкоджуйте мені бути тут на варті!...

— На якій варті?...

— Ліс тепер мій і я не дозволю його нищити!...

Я мовчки відступився від нього. Він пильно подивився на мене:

— Не вірите, га?... Не вірите?... Так зараз побачите!... Зараз побачите!... Інтеліґент!... Зволоч!... Анемія!... Пляѕмонія! Анархіст!...

Миттю став рачки й вишкірив зуби:

— Гав!... Гав!... Гав!...

Я зрозумів усе й кинувся від нього. Біг так довго, заки не замерло в моїх вухах оте божевільно „гав!" й заки лісовий гомін не обгорнув мою душу мовчазним спокоєм. Тоді зупинився і побачив, що вже сходить сонце. В низу дерева були обгорнуті сизобілим серпанком легеньких туманів, а в горі були залиті червоним сяйвом літнього сонця. Якась дивна байдужність обгорнула мене і я спокійно ліг на траву й задивився на небо. Небо було синє, прозоре й чисте і, чомусь здавалося мені, що високі столітні сосни своїми осяйними верхами намагаються його підпалити, як Воєнком підпалив Постернакову хату, але воно не хотіло горіти, бо тоді мав би вже збожеволіти я... Лежав і бачив просто над своєю головою величезного вулика, коло якого чорною хмарою роїлися пчоли. Однаково це мене не цікавило й не захоплювало, тільки вже засипляючи, чув, як щось гомоніло: „А Поліщуки дуже дбайливі... тільки темні... дуже темні..."

Гу-у-у-у... Шу-у-у-у... — гуло над мною моє рідне волинське Полісся...

Конець.

2. липня 1921 р. м. Тернопіль.

ТЕАТР І МУЗИКА.

Европейська оперетка в Ню Йорку.

В Ню Йорку отворено новий театр, Мартин Бек Тіетер, при 45-ій улиці і 8-ій евеню. Се найкращий театр в Америці. Се симфонія в маврійській архитектурі. Театр богато прикрашений старинними диванами. Хто лише інтересується мистецтвом і красою, повинен піти до сього театру і побачити будову, яка є твором найліпших архитектів і будівників.

В сьому театрі виставляють нову штуку під назвою Мадам Помпадур. Ся штука відзначується великою красою і якраз надається до сього театру. Вона осягнула великий успіх в Европі.

Штука займається королівським двором у Франції вчасі, коли велика французька куртизана Мадам Помпадур була дійсною правителькою Франції. В тому часі французької історії краса була на порядку дня, а ся штука безперечно віддає той період.

Сценарія і одіння дібрані до того часу.

Се дійсна европейська оперетка. Співи знамениті і хто хоче налюбуватись дійсною штукою, яка основується на правдивих подіях і добрими та дійсно мельодійними співами, нехай побачить оперетку Мадам Помпадур. Видці побачать і найгарнійшу штуку і найкращий театр у світі. Щоб тільки побачити сей театр, то варта заплатити вступ. В театрі є кількасот добрих місць по $1.00

Відомий критик Арцт, побачивши театр і штуку, сказав: „Перший раз від многих літ маємо дійсну штуку в оперетці. Ніяка штука так мене не очарувала, як Мадам Помпадур. Се така гарна річ, що нема слів на її опис".

Се рівночасно і гадка всіх нюйорських критиків. Жадна штука в останніх роках не здобула собі такої слави як ся, на се принятте вона вповні заслугує.

Управа театру заслужила собі на признанне за виставу сеї штуки, бо вона видала на неї кількасот тисяч долярів.